Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXX № 50 (3565) Варшава, 14 грудня 2025 року, Ціна / Cena 7 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Григорія Сподарика

Молитвою та словами вдячності в Ілаві відзначили Міжнародний день волонтера. с. 8

Між обіцянками та реальністю меншинної освіти. с. 2

Відродження українського народного мистецтва. с. 10

ISSN 027-8254
50
9 770027 825252

eprasa.pl 199635add2

Григорій СПОДАРИК
Фото Павла Лози

Між обіцянками та реальністю меншинної освіти

На засіданні Сеймової комісії нацменшин українські лідери висловили занепокоєння реальним станом освіти меншинних спільнот у Польщі. Вони вказували на відсутність підручників, труднощі у формуванні міжшкільних пунктів навчання та брак системної підтримки вчителів. На їхню думку, наявні інструменти й фінансування не забезпечують доступного і якісного навчання рідною мовою.

Більше коштів

З боку уряду інформацію про справи меншинної освіти представив Томаш Ґловацький, заступник директора департаменту Міністерства національної освіти. Він підкреслив, що останніми роками запроваджено кілька змін, котрі мають полегшити вивчення мов меншин. Упорядковано терміни подачі заявок, збільшено гнучкість шкіл у прийомі учнів після закінчення відповідних строків, відновлено додаткові години навчання німецької мови, а також запроваджено можливість звільнення учнів 7-8 класів від вивчення другої іноземної мови. МНО також наголосило на проблемах із підручниками – їхня розробка є дорогою, а ресурси обмежені. У звіті були також пункти, що стосувалися української меншини. У 2024 році міністерство профінансувало для українських учнів зошит вправ на 122 тисячі злотих. Тим часом на 2025 рік заплановано два нові допоміжні посібники загальною вартістю понад 260 тисяч злотих. Томаш Ґловацький розповів про зростання коштів, виділених для місцевих органів влади: у 2025 році нараховано 712 мільйонів злотих, тобто на 26% більше, ніж у попередньому році. Водночас на 2026 рік планується збільшити фінансування до 745 мільйонів злотих. МНО зазначило: хоча наразі не ведеться робота над новими нормативними актами, активно працює робоча група з питань освіти меншин, завдання якої – підготувати майбутні системні рішення.

«Діалог у скромному обсязі»

Під час дискусії Григорій Купріянович, представник української громади та співголова Спільної комісії уряду і національних та етнічних меншин, звернув увагу на те, що інформація відомства освіти не відображає повну картину ситуації. На його думку, звіт міністерства є лише описом окремих заходів, тоді як бракує повної діагностики та плану системних змін. Український лідер вказав на кілька основних проблем: по-перше, досі не зрозумілі правила подання заявок на навчання мовою меншини, що призводить до неоднакового ставлення до учнів у різних школах. По-друге, хоча зміни щодо звільнення від другої іноземної мови є позитивними, представники меншин вважають, що вони мали б також охоплювати й ті школи, до яких учні вступають після завершення початкової освіти. Найбільша проблема стосується підручників – у багатьох меншин, а особливо українців, їх практично немає, що унеможливлює системне та ефективне проведення уроків. Співголова також підкреслив, що хоча говорять про «фінансування меншин», на практиці кошти надходять до місцевих органів влади, які вирішують, як їх використовувати, часто не спрямовуючи безпосередньо на освіту мовою меншини. Інші важливі питання – відсутність методичної підтримки для вчителів та неоднозначна інтерпретація ситуації з боку МНО, згідно з якою в Польщі не існує шкіл меншин, попри те, шо вони функціонують з 50-х років XX століття. Додатковою проблемою є випускний іспит з мови меншини, результати якого не враховують під час вступу до університетів. Григорій Купріянович підсумував: «Маємо відчуття, що МНО у дуже скромному обсязі веде діалог із меншинами».

Перевірити ефективність

Серед учасників засідання був також голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка. Він підкреслив, що збільшення коштів на освіту меншин є позитивним сигналом, але на практиці не приносить реальних результатів. Бюджети місцевих органів зростають, проте рішення про витрати залишаються за ґмінами, які часто віддають пріоритет іншим цілям. Голова ОУП зазначив про відсутність оцінювання системи, брак реального діалогу МНО із меншинами та реакцій на звернення та прохання про зустрічі.

Найбільшою ж проблемою залишається відсутність підручників. Українські школи в Польщі роками їх не мають, а вчителі змушені користуватися замінними матеріалами, іноді навіть з України. Бракує системної підтримки для вчителів, а також актуальних навчальних інструментів і стратегій розвитку української мови.

Очільник Об'єднання згадав ще про одну проблему – організація міжшкільних пунктів навчання у великих містах. У багатьох ґмінах відмовляються від співпраці, що унеможливлює дітям з меншин навчання у таких закладах. Прикладом став Ґданськ, де протягом двох років ситуацію не розв'язано, хоча закон дозволяє співпрацю між ґмінами.

«Можливо, варто провести ефективні дослідження – з включенням голосу громадськості меншин – щодо ефективності системи», – підкреслив Мирослав Скірка.

Своєю чергою Єлизавета Кремінська, колишня голова Поморського відділу ОУП, уточнила на чому полягає проблема з навчанням у Ґданську. За її словами, частина дітей відсторонена від вивчення української мови, оскільки їх не вносять до Освітньої інформаційної системи (System Informacji Oświatowej). Ідеться як про учнів поза ґміною, так і приватних шкіл. Два роки тому, після аналізу нормативних актів Відділом освіти міської ради, було встановлено, що заняття можуть від-

eprasa.pl 199635add2

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінок шкіл

Стипендія прем'єр-міністра для учениць з Ґурова і Перемишля

Стипендію прем'єр-міністра присуджують учню денної школи, навчання в якій завершується атестатом зрілості. Нею нагороджують молодь, що має найвищий середній бал або виявляє особливі таланти принаймні в одній галузі знань, досягаючи найкращих результатів у ній і гарні результати в інших сферах знання. Стипендію прем'єр-міністра отримує один учень школи на період з вересня до червня поточного навчального року.

Цьогоріч такі стипендії отримали дві учениці зі шкіл у Польщі, які наша громада називає українськими.

Однією з них стала **Альона Ліщук** з IV класу ліцею при Комплексі шкіл з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому. За минулий рік середній бал Альони становив 5,57.

– Альону відзначили не лише за досягнення в науці, а й за її участь у шкільному житті, – говорить директорка школи Марія-Ольга Сич.

Ліцеїстка з Ґурова стипендію отримала 27 листопада у воєводському управлінні в Ольштині. На врученні була разом із класною керівницею Лідією Максимік (на фото).

Друга із нагороджених – **Вікторія Тлумак**. Це учениця IV класу ліцею при Комплексі шкіл ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі, середній бал якої за минулий рік становить 4,75.

«Щиро вітаємо Вікторію та бажаємо їй подальших успіхів у навчанні», – поділилася новиною «шашкевичівка» на своїй фейсбук-сторінці.

Урочисте вручення стипендій найкращим учням загальноосвітніх шкіл Підкарпаття відбулося 4 грудня у воєводському управлінні Ряшева. Вікторія була присутня разом із класною керівницею Маргаритою Хащин. Ліцеїстка отримала пам'ятний диплом від підкарпатської воєводи Тереси Кубас-Гуль (на фото) та кураторки освіти Дороти Новак-Малюхнік.

Стипендію прем'єр-міністра, яку цьогоріч призначено стипендіатам, встановлено в розмірі 5 тисяч злотих. ●

відувати лише учні державних закладів Ґданська. Крім того, у місті скасували заняття у вихідні та міждошкільний пункт, що обмежило доступ до меншинної освіти для наймолодших дітей. Кількість учнів зменшилася з приблизно 120 перед пандемією до менше ніж 50 зараз. Вісім учнів можуть відвідувати заняття як вільні слухачі, але оцінки не отримують.

«Вважаємо це дискримінацією. Батьки розчаровані й забирають своїх дітей з навчання», – підкреслила Єлизавета Кремінська.

У дискусії взяв участь Марко Сирник, голова ради фонду «Просвіта». Він повністю підтримав представників української меншини, які окреслили основні проблеми. Голова фонду звернув теж увагу на відсутність правової ясності щодо шкільництва меншин: формально в Польщі існує лише «навчання мовою національної чи етнічної меншини», а самі школи меншин не функціонують. Український діяч говорив також про брак підручників від 2011 року та неможливість системного підвищення кваліфікації вчителів української мови, що ускладнює проведення занять через розпорошення громади по всій країні.

«Я постійно підтримуватиму те, що ми пропонуємо з 2011 року, а саме створення центру розвитку освіти меншин у Польщі. Як ми його назвемо – не має значення, але бракує такої центральної структури, яка охоплювала б своєю діяльністю всю країну», – зазначив Марко Сирник.

Готовність до переговорів

Відповідаючи на вказані проблеми, Томаш Ґловацький найчастіше посилався на формальні та процедурні питання. Він підкреслив, що в Польщі не передбачено створення повноцінних шкіл меншин. Щодо випускних іспитів представник уряду пояснив, що рішення про їхню значущість при вступі до університетів належить самим вишам, які є автономними. МНО пропонує, щоб представники меншин зверталися до формальної установи, котра гуртує ректорів. Міністерство також підкреслило, що навчання мовою меншини призначене для громадян Польщі. У деяких ґмінах довелося відкликати кошти, виділені дітям без польського громадянства, що міністерство визначило як дотримання закону, а не дискримінацію. Томаш Ґловацький визнав: організація міжшкільних пунктів є проблематичною, оскільки чинні нормативні акти залишають місцевим органам велику свободу, що іноді ускладнює доступ дітей з інших ґмін. МНО, однак, заявляє про готовність до переговорів і вироблення компромісних рішень, так само як і у випадку позашкільних занять. У зв'язку з фінансуванням Томаш Ґловацький нагадав, що кошти для учнів меншин нараховуються в рамах потреб освітньої системи й надходять до місцевих органів влади, які вирішують, як їх використовувати.

Проблеми, зазначені представниками української меншини – відсутність повноцінних шкіл меншин, труднощі у функціонуванні міжшкільних пунктів, відсутність підручників та системної підтримки вчителів, виникають через нечіткі нормативні акти та відсутність реального діалогу з МНО. Педагогічні експерименти й доступні правові інструменти не замінюють сталих рішень. На практиці українська меншина роками натрапляє на реальні труднощі в доступі до освіти рідною мовою та вивчення власної культури. Проблема потребує подальших законодавчих і системних змін, а також залучення голосу спільнот меншин до процесу прийняття рішень. ●

eprasa.pl 199635add2

Благодійний аукціон «Свята без тата – свята на лінії вогню»

Нещодавно ми повідомляли, що Фонд Uniters у Польщі вдванадцяте проводить різдвяну акцію зі збору коштів та подарунків для дітей в Україні. Ініціатива багатьом відома як «Свята без тата» цьогоріч вже втретє проходить під назвою «Свята на лінії вогню». Долучитися до неї можна до 25 грудня 2025 року.

Слід додати, що від початку грудня у рамах акції триває благодійний аукціон. На ньому відомі українські бренди та діячі культури й спорту виставлятимуть свої власні лоти. Серед предметів є також ті, які для аукціону подарували представники української меншини, зокрема волонтери, котрі організовують допомогу для ЗСУ.

Гроші, що будуть зібрані під час аукціону, витратять на придбання подарунків дітям.

Лоти оновлюються щоденно. Аби взяти участь в аукціоні, потрібно у коментарі до публікації на фейсбуці, де міститься фотографія виставленого предмета, написати свою ціну. Кількість коментарів не обмежена.

Аукціон проходить на фейсбук-сторінці акції «Свята без тата». До участі в цьогорічному аукціоні та акції заохочують теж діячі гуртків ОУП та інших українських організацій у Польщі, а також українські школи у Польщі, які не один рік долучаються до ініціативи та організовують власні збори. Серед іншого тут варто згадати, що 3 грудня заступник голови гуртка ОУП у Катовицях Петро Кормило у межах акції привіз до Фонду Uniters понад 30 тисяч злотих від фірми «Korps System», катовицького гуртка Об'єднання українців у Польщі та греко-католицької парафії Успіння Пресвятої Богородиці у Катовицях. Діяч ОУП відвідав садибу фонду, зокрема, із сілезьким віцевоєводою Міхалом Копанським та мером міста Ожеше Маріушем Олесем.

Фото з фейсбук-сторінки Фонду Uniters

Різдвяна містерія від хору «Вирій»

Український хор «Вирій» з Ґданська запрошує 21 грудня на різдвяну містерію. Концерт відбудеться у греко-католицькому конкатедральному соборі св. Варфоломія і Покрови Пресвятої Богородиці у Ґданську.

«Цього вечора ми запрошуємо вас зануритися в атмосферу Різдва, де минуле та сучасність переплітаються, нагадуючи нам про коріння наших традицій та теплоту світла», – пишуть члени колективу, які зазначають, що подія виходить за межі звичайного концерту.

«Це буде подія, яка відкриє нові грані святкового настрою», – запрошують хористи «Вирію».

Вхід на концерт – вільний, проте під час заходу буде організована збірка на підтримку хору, а також проводитиметься благодійний збір для ЗСУ.

Початок концерту – 18:00.

Різдвяний ярмарок в Ольштині

21 грудня у парафіяльному залі при греко-католицькому храмі в Ольштині (вул. Любельська 12) відбудеться Різдвяний ярмарок. Зокрема, пройдуть майстер-класи з виготовлення святкових прикрас й інших декорацій, буде можна придбати різні вироби з Польщі та України. Організатори запрошують теж на каву й тістечка.

Ярмарок триватиме з 10:00 до 17:00.

Український Різдвяний ярмарок у Вроцлаві від «Svitlo.Fest»

Гурток ОУП у Вроцлаві повідомляє, що 14 грудня буде організований український Різдвяний ярмарок. Подія триватиме понад десять годин. Розпочнеться вона о 10:00 з майстер-класів для дорослих та дітей. Також у програмі – зустріч з українською письменницею Анною Дьоміною, авторкою книги «Вроцлавіта» про історію українки Віти, яка живе у Вроцлаві та самостійно виховує сина.

Під час заходу буде можливість подивитися та придбати унікальні вироби українських майстрів і послухати розповідь про українські різдвяні традиції від Христини Подолян та Любові Міщук. Програма ярмарку теж передбачає театралізовану виставу «Арештована коляда» та виступ хору «Співаночки». На фінал заплановано номер від «Kapusta Band».

Ярмарок пройде в Українському центрі культури та розвитку (вул. Руська 46-А). Частина зібраних під час події коштів піде на допомогу нашим захисникам – закупівлю тканини для плетіння маскувальних сіток, які виготовляють волонтери у Вроцлаві.

Молодіжний Святвечір у Ґданську

Молодь з Ґданська запрошує на традиційний вже Молодіжний Святвечір, спільне колядування та дегустацію вареників й інших страв.

«Не думайте надто довго і приходьте на святкову зустріч! Це чудова нагода, щоб напередодні свят зустрітися, поспілкуватись, заколядувати та навчитися нових колядок», – заохочують прийти організатори.

Молодіжний Святвечір відбудеться 13 грудня (19:00) в українській домівці (вул. Аксамітна 4а). При вході можна буде скласти добровільні внески на підтримку домівки.

Вишкіл для діячів Об'єднання

Під час останньої звітно-виборчої кампанії до управ відділів та гуртків Об'єднання українців у Польщі було обрано представників молодого покоління. Головна рада Об'єднання також значно помолодшала. Тому організація активно працює над ознайомленням нових людей з організаційними та фінансовими питаннями, покращенням комунікації всередині організації та обміном досвідом.

Завдяки підтримці Фонду Баторія з 8 до 11 листопада у Народному домі в Перемишлі відбувся тренінг для сорока діячів ОУП з різних куточків Польщі. Вони працювали в кількох групах. Як зазначають учасники, «це був гарний, насичений час». Головна управа ОУП дякує всім за участь у вишколі та Фонду Баторія за покриття витрат на навчання.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 199635add2

Любомира ТХІР
Фото з архіву школи

«Вогонь скорботи в серці – на віки!»

Щороку у другій половині листопада вся шкільна громада Початкової школи № 8 з українською мовою навчання у Бартошицях вшановує пам'ять жертв Голодомору 1932-1933 років. До цієї події ми завжди готуємося заздалегідь. Багато років наші діти у третю суботу листопада у вікнах запалюють свічку, віддаючи тим самим шану жертвам Голодомору.

Учні молодших класів та дошкільнята долучилися до вшанування 92-х роковин Голодомору. Попри юний вік діти з великим зацікавленням та чутливістю підходили до теми, яка є важливою для історичної пам'яті українського народу. Під час занять вони дивилися короткі анімаційні фільми, що доступно й делікатно розповідали про трагедію Великого Голоду. Після перегляду разом з учительками учні розмовляли про те, наскільки важливе місце в житті людини займає хліб, чому його потрібно шанувати та цінувати, а також чому ми сьогодні згадуємо тих, хто постраждав від Голодомору. Діти також виконували власноруч квіти-незабудки – символ пам'яті про мільйони загиблих. Створення цих квітів стало для них не лише творчою роботою, але й способом виразити співчуття та повагу до трагічного минулого українського народу. Такі заняття допомагають наймолодшим учням виховувати чуйність, повагу до минулого та усвідомлення цінності людського життя й миру.

24 листопада уся шкільна громада згуртувалася у великому залі, щоб вшанувати пам'ять жертв Голодомору. Символічна виставка відсилала до історичної події та створювала атмосферу поваги і задуми. Учні почули коротку доповідь вчителя історії про причини і наслідки Голодомору. Далі Артем, учень 7-го класу, прочитав емоційний текст «Остання молитва хлопчика», який зображує долю дітей у ті важкі часи. Незважаючи на відсутність їжі та страх, дитина звертається до Бога, висловлюючи свою віру в його існування та надію на кращу долю. Виконана дівчатами-восьмикласницями пісня «Голодомор» віддзеркалювала жахливі події в Україні та закликала до збереження пам'яті та запалення свічки у вікні. Поезію до неї написав Анатолій Салогуб та скомпонував музику.

Важливою подією у цей день була також зворушлива вистава, присвячена Голодомору в Україні, яку поставили учні Загальноосвітнього ліцею з українською мовою навчання в Ґурові-Ілавецькому. Їхня вміла акторська гра та музичний талант перенесли нас в трагічне минуле України. Ми відчули біль і смуток, краще зрозуміли горе і страждання українських дітей та усіх, хто жив у цих жорстоких часах, коли Сталін знищував український народ та його волелюбне бажання жити і працювати на своїй прадідівській землі. Дякуємо вчителькам Дарії Кантор, Івоні Смолинець та Вікторії Аксьоновій, які вміло разом зі своїми учнями створили це театральне дійство.

Старші учні під час уроків української мови та історії України в рамах проєкту під назвою «Вогонь скорботи в серці – на віки!» знайомилися з історичними фактами, дивилися документальні та художні фільми, щоб глибше зрозуміти масштаби та трагедію Голодомору. Учні розмірковували про важливість плекання історичної пам'яті та вміння виявляти емпатію до народів, що пережили трагедії. Такі уроки стають нагодою для роздумів про цінність свободи, миру та поваги до людської гідності.

Деякі елементи проєкту були спільними для всіх старших учнів, тоді як інші – залежно від ініціативи вчителів – мали більш класовий, індивідуальний характер. Так, наприклад, учні 7-го класу взяли участь у циклі уроків, присвячених трагедії України 1932-1933 років. Метою цих занять було не лише ґрунтовне ознайомлення з історичними фактами, а й розуміння символічного виміру вшанування пам'яті жертв Голодомору.

Підготовлена працівниками школи і вчителями до цієї нагоди тематична декорація стала важливою точкою для бесіди семикласників про значення символів у збереженні історичної пам'яті. Учні спільно аналізували розміщені на ній елементи, розкриваючи їхній глибокий зміст. Колоски пшениці нагадували про відібраний хліб і голод, який став щоденною реальністю мільйонів українців, свічка та лампадки символізували жалобу, тишу й молитву за померлих, хліб виступав знаком трагічного браку їжі та боротьби за виживання. Особливу увагу привернув вишитий рушник – символ української традиції, культури й гідності, які не зміг зламати навіть найбільший історичний терор. Прапор України підкреслював національну ідентичність і єдність народу, а червона калина нагадувала про красу української землі, її незламність, силу, пам'ять і відродження.

Під час занять учні замислювалися над тим, наскільки важливо плекати історичну пам'ять і вміти співчувати народам, що пережили трагедії. Урок став нагодою для глибоких роздумів про цінність свободи, миру та поваги до людської гідності – тих вартостей, які стають особливо значущими в контексті історії України.

Підсумком проєкту «Вогонь скорботи в серці – на віки!» був конкурс знань про трагічні події 1932–1933 років. З-поміж 28 учасників найкращі результати показали: Домінік Садовський (7 кл.), який посів I місце, Віктор Бачевський (6 кл.), який зайняв II місце, і Адам Люзьний (8 кл.) – III місце. Варто також привітати шестикласника Петра Качалу, який посів IV місце. Усі учасники продемонстрували ґрунтовні знання цієї трагічної сторінки історії та вміле володіння освітньою платформою Kahoot!.

Такі заходи в нашій школі сприяють збереженню історичної пам'яті, формують відповідальність за правду минулого й виховують у молоді повагу до свого народу та його непростої історії. ●

eprasa.pl 199635add2

Якуб ЛОГІНОВ

Євроколія до Ужгорода: нові можливості для України та регіону

На початку вересня на українсько-словацькому кордоні офіційно відкрили залізничну лінію європейської ширини колії між Чопом та Ужгородом. Завдяки цьому між Ужгородом, Кошицями, Братиславою та Будапештом почали курсувати прямі пасажирські потяги, які складаються з вагонів словацької, угорської та австрійської залізниці. Відкриття стало важливим кроком у напрямку інтеграції України до транспортної системи Європейського Союзу, а також є символом змін, яких зазнає Закарпаття. Цей регіон, ще недавно периферійний і бідний, після повномасштабного вторгнення став «безпечним причалом» для багатьох українців та підприємств зі сходу, півдня і центру України та переживає блискучий розвиток, який, однак, супроводжують напруження та проблеми.

Нова фаза транспортної інтеграції

Досі європейська колія на території України доходила лише до Чопа, залізничного вузла, який розташований біля словацького та угорського кордонів, а також з Чопа до Мукачева. Це дозволило запускати регіональні поїзди Кошиці-Мукачево та Будапешт-Мукачево. Хоча Мукачево має центральне розташування на Закарпатті, його значення набагато менше, ніж у столиці області.

Будівництво ділянки євроколії зі словацького і угорського кордону до Ужгорода тривало менше двох років. Завдяки новій інфраструктурі стало можливим пряме сполучення без пересадки на кордоні, що суттєво скорочує час у дорозі та спрощує перетин для пасажирів. У вересні запущено маршрути Ужгород-Кошиці, Ужгород-Братислава та Ужгород-Будапешт-Відень. У планах – подальше розширення мережі до Праги, можливо, також до Мюнхена та Берліна.

Відкриття цієї лінії є частиною ширшого процесу наближення української транспортної інфраструктури до стандартів ЄС. У межах проєкту TEN-T (Trans-European Transport Network) Україна зобов'язалася розвивати європейські транспортні коридори, що з'єднують її з сусідніми державами. Євроколія до Ужгорода стала першим завершеним елементом цього процесу. Зараз у планах – будівництво євроколії Львів-Перемишль (ділянка Перемишль-Мостиська вже готова, її треба лише модернізувати).

Економічні наслідки для Закарпаття

Закарпаття тривалий час залишалося периферійним регіоном України – з невисокими доходами населення та обмеженими можливостями для інвестицій. До 2021 року місцеві бюджети більш ніж наполовину залежали від дотацій з центрального бюджету України. Основними галузями економіки були туризм, деревообробка та виробництво меблів, але відсутність сучасної інфраструктури стримувала розвиток.

Ситуація почала змінюватися після 2022 року. В умовах війни багато підприємств із центральної та східної України перенесли виробництво до більш безпечних західних областей. За оцінками українського Міністерства економіки, понад 400 підприємств частково або повністю релокували свої потужності на Закарпаття. Це призвело до створення нових робочих місць і збільшення податкових надходжень.

Після відкриття євроколії очікується подальше зростання інвестиційної привабливості регіону. Також планується створення логістичного хабу в зоні між Чопом і Ужгородом, який обслуговуватиме вантажні перевезення між Україною та країнами ЄС.

Словаччина відновлює транзитну роль

Для Словаччини запуск євроколії має не менше значення. Протягом останнього десятиліття країна поступово втрачала позиції як транзитна держава у зв'язках між Україною та ЄС, поступаючись Польщі й Румунії. Тепер східна Словаччина, зокрема регіон Кошиць, Пряшівщини і Земпліну, отримує нові можливості для розвитку.

Також ведеться обговорення можливості подальшого розвитку залізничного сполучення з Польщею. Якщо Словаччина та Польща домовляться про відкриття регулярного маршруту Кошиці-Краків через Мушину, нова лінія з Ужгорода отримає пряме продовження на північ, що ще більше посилить її міжнародне значення.

Це все – важливі теми для польсько-словацького прикордоння у Карпатах, яке є традиційним центром української, лемківської меншини. Щоправда в польській частині Карпат внаслідок акції «Вісла» більшість українських мешканців була брутально переселена. Українське населення збереглося натомість у Пряшівщині на словацькому боці кордону. Лемківщина та Підкарпатське воєводство у Польщі, Пряшівщина і Земплін у Словаччині та українське Закарпаття творять у багатьох культурно-етнічно-мовних сферах одне ціле. Однак ці регіони розділені державними кордонами, дезінтегровані. Отже, запуск євроколії зі Словаччини до Ужгороду – важлива подія не тільки для місцевих мешканців, але також для збереження і відновлення взаємних зв'язків поміж регіонами, у яких живуть або жили українці і які дуже важливі для національної ідентичності українців.

Перспективи розвитку

Закарпаття – дуже важливий регіон з культурної точки зору, оскільки він зберіг велику культурну та мовну різноманітність. Символічна роль українських Карпат як місця автентичної української культури, мови, традицій – вкрай важлива у мирний час та ще важливіша тепер, коли це одне із небагатьох відносно безпечних місць в Україні.

Закарпаття прискорено розвивається, але цей процес сприймається місцевим населенням неоднозначно. Для багатьох мешканців темпи змін і розвитку занадто швидкі. Це, зрештою, цікава тема для окремої статті. ●

eprasa.pl 199635add2

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала **Тетяна ДАНЮЧЕНКО**

Рада ухвалила бюджет на 2026 рік

Верховна Рада 3 грудня ухвалила законопроєкт «Про державний бюджет на 2026 рік» в цілому. Розроблений урядом проєкт бюджету передбачає доходи на рівні 2,92 трлн грн та видатки на рівні 4,78 трлн грн.

Дефіцит бюджету становить близько 2,4 трлн грн або 18,5% ВВП. Джерел покриття значної частини цього дефіциту, а саме близько 19 млрд дол. (близько 800 млрд грн) наразі немає. Раніше в уряді сподівалися, що таким джерелом може стати репараційний кредит від ЄС, проте наразі блок не ухвалив остаточного рішення щодо виділення коштів.

Видатки на оборону у 2026 році прогнозувалися на рівні 2,8 трлн грн. Номінально ця сума відповідає видаткам оборони у 2025 році на момент внесення проєкту бюджету в парламент. Однак восени Рада збільшила видатки оборони у 2025 році ще на 300 млрд грн, тож реальні видатки, закладені на 2026 рік, будуть меншими, ніж цього року.

У бюджеті на 2026 рік уряд передбачив збільшення соціальних стандартів (мінімальна зарплата, загальний прожитковий мінімум тощо на 8-10%) – вперше з 2023 року.

ЄС надасть Україні 90 млрд євро

Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн 3 грудня заявила, що Європейський Союз збирається покрити дві третини потреб України у зовнішньому фінансуванні у 2026 та 2027 роках на суму близько 90 млрд євро. «Решту мають покрити міжнародні партнери», – додала фон дер Ляєн.

Вона також розповіла, як саме ЄС буде використовувати вказані кошти на користь України. «По-перше, ми будемо використовувати кошти для бюджетної підтримки України, і тут ми будемо спиратися на успіх існуючих інструментів. Ви знаєте їх обидва: це або макрофінансова допомога, або/та Український фонд (Ukraine facility)», – пояснила президентка Єврокомісії.

Другий напрямок використання коштів, з її слів, це військова підтримка України. «Тут головна мета – подальше посилення оборонно-промислового потенціалу України та інтеграція їхніх потужностей у нашу оборонно-промислову базу», – уточнила європолітикиня.

У військовій підтримці України ЄС збирається застосовувати так званий принцип «каскадного ефекту» – надання пріоритету виробникам в межах кордонів ЄС.

«Кошти будуть використовуватися переважно для виробництва та закупівель в Україні, Європейському Союзі та так званих країнах ЄЕЗ (Європейської економічної зони). Але якщо виникають нагальні потреби, які не можуть бути задоволені Україною чи Європейським Союзом, тоді ми дозволяємо закупівлю цих нагальних потреб ззовні за ці кошти», – роз'яснила цю позицію фон дер Ляєн.

Нагадаємо, що 3 грудня Єврокомісія оголосила два рішення, які дозволять закрити фінансові потреби України у 2026-2027 роках: «репараційна позика» на базі заморожених активів росії та спільні запозичення ЄС на зовнішніх ринках. Того ж дня, ще до оголошення нової пропозиції Єврокомісією міністр закордонних справ Бельгії Максим Прево заявив, що вона є категорично неприйнятною.

Нардепку звинувачують у корупції

5 грудня стало відомо, що Служба безпеки України, НАБУ та САП викрили у Києві організовану злочинну групу, яку очолювала народна депутатка України від партії «За майбутнє» Ганна Скороход, її підозрюють в отриманні крупного хабаря. Задокументовано, як парламентарка разом із спільниками вимагала з підприємця 250 тисяч доларів США та обіцяла організувати накладення санкцій РНБО на компанію конкурента. В Скороход провели обшуки, які нардепка назвала «прямим тиском на опозицію».

В Національному антикорупційному бюро опублікували відео зі спілкуванням нардепки Ганни Скороход із чоловіком, у якого вона вимагає кошти і погрожує. За допомогою прихованої зйомки в НАБУ зафіксували факт передачі нардепці та її представнику частини коштів. Мова йде про 125 тисяч дол. На кадрах також показують розписку, проте не видно про що саме в ній йдеться. Із контексту зрозуміло, що цей «документ» фіксує конкретну суму і передачу частини коштів, щоб всі учасники «домовленостей» могли «спокійно спати».

Пізніше Скороход заявила про «відверту фальсифікацію» з боку правоохоронців.

Нардепка уже отримала підозру. Вищий антикорупційний суд також застосував запобіжний захід у вигляді тримання під вартою з альтернативою внесення 4 млн 542 тис. грн застави до спільника народної депутатки.

Генасамблея ООН вимагає повернути українських дітей

Генеральна Асамблея ООН більшістю голосів ухвалила резолюцію, яка вимагає від рф негайно та без жодних передумов повернути всіх незаконно депортованих українських дітей.

Документ підтримала 91 країна. Проти проголосували 12 держав, ще 57 – утрималися.

Проти резолюції, окрім самої росії, проголосували Білорусь, Іран, Нікарагуа, Куба, Еритрея, Малі та ще кілька держав.

Утрималися під час голосування 57 держав. Серед них – Китай, Індія, Бразилія, Вірменія, Казахстан, Киргизстан, Узбекистан, Єгипет, Катар та Пакистан.

За даними МЗС України, на сьогодні росія депортувала щонайменше 20 тисяч українських дітей. Україні поки що вдалося повернути додому лише 1850 із них.

Президентка Генасамблеї ООН Анналена Бербок під час розгляду проєкту наголосила, що депортація дітей є грубим порушенням міжнародного гуманітарного права.

Вона нагадала, що стаття 49 Четвертої Женевської конвенції забороняє примусове переміщення цивільних осіб з окупованих територій за будь-яких обставин. Так само Конвенція про права дитини гарантує право кожної дитини на ідентичність, родинне життя, громадянство та захист від викрадення.

Бербок підкреслила, що питання повернення дітей неможливо розглядати окремо від факту російського вторгнення. Вона зазначила, що Генасамблея діє послідовно в умовах, коли Рада Безпеки ООН залишається неспроможною ухвалювати рішення через позицію рф.

eprasa.pl 199635add2

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Молитвою та словами вдячності в Ілаві відзначили Міжнародний день волонтера

У греко-католицькій церкві в Ілаві 5 грудня вперше в історії Ольштинсько-Ґданської єпархії відбулися урочистості з нагоди Міжнародного дня волонтера, поєднані з молитвою за мир в Україні та словами подяки всім, хто допомагає українському народові у час війни.

Урочисту божественну літургію очолив владика Аркадій Трохановський. Участь у святі взяли віряни з Ілави, волонтери з різних куточків Вармінсько-Мазурського воєводства та громадяни України. Вітаючи їх усіх, владика зауважив: «Бути волонтером означає давати від себе. У цьому служінні є велика радість. Радість допомоги тим, хто найбільше цього потребує. Нехай таких людей буде якнайбільше».

Владика вказав: навіть коли до волонтерів приходить втома, вона швидко перероджується в інше запитання – що буде, якщо вони не привезуть допомогу тим, хто на неї чекає? Це внутрішнє відчуття відповідальності оживлює бажання діяти, організовувати допомогу, їхати, бути поруч із людьми, які потребують підтримки.

Молитва в Ілаві стала нагодою поговорити із самими волонтерами. Одним з них є Христофор Патра з благодійного фонду «Серця разом». За його словами, допомога – це не просто діяльність, а глибока особиста відповідальність перед тими, кого підтримуєш. Водночас волонтер наголосив, що важливою зміною для його фонду стало відкриття офіційного представництва в Польщі. Це дало змогу легально отримувати підтримку від підприємств, які раніше не могли або не наважувалися напряму працювати з Україною. Бізнес значно охочіше долучається, коли має справу з офіційною структурою. Він також підкреслив, що потреби залишаються великими й постійними. Як і раніше, критично необхідними є автівки, зокрема пікапи та джипи. Потрібні теж харчі, старлінки, дрони, ноутбуки. Тому фонд продовжує активно працювати, а нещодавно для війська повезли 28-ме авто. Христофор Патра розповідає, що волонтери їдуть у різні підрозділи: польські, грузинські, чеченські та українські. У кожній поїздці відчувається не тільки логістика, а насамперед людська місія – зберегти життя воїнів.

«Перш за все робимо це для того, щоб наші друзі, які перебувають там, на передовій, повернулися цілі й здорові. Все робимо для того, щоб якнайбільше людей вижило», – підкреслив Христофор Патра. Тому волонтеру завжди болить, коли він приїжджає на фронт,

eprasa.pl 199635add2

а серед живих уже немає тих, кому мав вчора передавати якісь речі.

Постійно з допомогою їздить і Михайло Кертичак. Він зазначає, що підтримка України – не тимчасовий обов'язок, а природна річ. На його думку, коли є час, можливості та друзі, треба діяти. Для Михайла Кертичака волонтерство – це відповідь на головне питання війни: чекати чи робити? Водночас він переконаний, що навіть дрібні дії мають значення. Тим часом справжня сила України полягає у народі, який об'єднався, а не лише в армії. Саме цього не розуміє путін.

Волонтер навів приклади людей, що допомагають Україні багато років, як-от його друг «Гуцул». Він згадав також тих, хто живе за кордоном, але попри власні труднощі, жертвує значні суми, бо «хлопцям більше потрібно». Усі ці історії, як каже Михайло Кертичак, є доказом, що націю з такою внутрішньою силою неможливо здолати. У його словах звучить як тверезе розуміння реальних труднощів, так і заклик не перейматися дрібницями, адже справжні проблеми починаються там, де є загроза життю, а все інше можна вирішити. Михайло переконаний, що, зокрема нашій громаді у Польщі, потрібен механізм внутрішньої самоорганізації, бо від цього залежить майбутнє всіх українців.

«Якщо Україна впаде, це буде кінець не лише держави, а й нації загалом», – наголошує волонтер.

У команді Михайла Кертичака працює Юрій Величко, який підкреслює, що світ волонтера постійно стикається з реальністю фронту, ризиком і водночас людською вдячністю та вірою. Він говорить про свою роботу просто й чесно, вказуючи, що це не геройство, а важка, постійна праця, яку робить багато людей. Юрій Величко вказує, що репортажі, фільми, фотографії, які вони створюють після поїздок, зроблено не для слави, а щоб люди бачили правду й розуміли, чому варто допомагати. Волонтер згадував й про реальність, яка стала ще небезпечнішою через дрони, а тому їхній команді часто невідомо, як далеко вдасться дістатися наступного разу. Водночас він зауважує, що волонтери приїжджають, передають потрібні речі й одразу їдуть назад. Тим часом по-справжньому ризикують хлопці, які постійно перебувають на фронті, ведуть наступи, живуть в окопах. Саме для них везуть найнеобхідніше: теплі речі, свічки, кухоньки, сухе взуття – усе те, що приносить відчуття нормальності серед болота й холоду.

«Найкращий момент, коли бачиш радість в очах солдата, який це отримує там. Це насправді щира радість, така, яку бачиш тільки в очах дітей», – говорить Юрій Величко.

Так само сильне враження справляє непохитність настроїв бійців: вони вірять у перемогу, не сумніваються у результаті війни, живуть молитвою й оптимізмом. Саме воїни дають волонтерам енергію та впевненість у необхідності продовжувати свою справу.

Своєю чергою для Павла Герчака і його колег з парафіяльної зали в Ольштині, які в час урочистостей в Ілаві були в дорозі з черговим транспортом, волонтерство – не просто організація конвоїв і доставка гуманітарної допомоги. За його словами, ця діяльність затягує, формує внутрішню потребу діяти й підтримувати тих, хто на передовій. Для волонтера кожна поїздка пов'язана не лише з передачею машин швидкої допомоги, харчів чи техніки, а й можливістю встановити живий контакт із

захисниками, показати, що їх не залишили сам на сам з цією боротьбою.

Павло наголошує на важливості особистого зв'язку.

«Це є переважно просто відносини між людьми», – каже волонтер. Саме безпосередні стосунки допомагають зрозуміти справжні потреби, які не завжди можна оцінити з офіційних списків або повідомлень. Павло Герчак говорить, що волонтери насправді «привозять і серце, і речі». У цьому й проявляється сила їхньої допомоги, яка підтримує не лише тіло, а й дух тих, хто боронить Україну.

Активним волонтером є також парох ілавської парафії отець Ярослав Гостинський. Він підкреслює, що допомога Україні стала справою багатьох людей, і навіть найменший внесок має значення. Священник наголошує, що волонтери та жертводавці працюють як єдина команда, щоб підтримати тих, хто цього потребує: від фронтовиків до дітей у складних обставинах.

«Малих донатів не буває, тобто навіть якісь 10 злотих є важливими», – вважає отець Ярослав Гостинський. На його думку, така доброта і самовідданість допомагають Україні перемогти й формують новий, морально стійкий народ.

Зі словами вдячності виступила, зокрема, Юлія Малецька з Івано-Франківщини, яка тепер мешкає у Млаві. Її син воює на передовій. Жінка дякувала волонтерам, священникам і всім, хто підтримує українських захисників уже майже чотири роки. Для неї ця допомога є не просто «гуманітаркою», а способом утримати життя своєї дитини.

«Ніч, коли він заходить на позицію, я практично не сплю. Тільки стіни бачать, як мати чекає, щоб її дитина повернулася живою», – емоційно розповідала пані Юлія.

Дякував й водночас вселяв віру в перемогу спеціальний гість урочистостей – ветеран Ігор Лучинський. Він нагадав, що росія готувалася до війни роками, має у декілька разів більші ресурси, але за чотири роки не здобула жодного обласного центру. Ветеран переконаний: агресор просто не розуміє, що не зможе перемогти. Тим часом на запитання про те, що допомагає українським воїнам вижити, у нього була проста, без пафосу відповідь: «Сьогодні в Ілаві я побачив, що за Україну моляться не тільки рідні, не тільки люди в Україні, а й увесь світ. Це приємно, і ми розуміємо, що з такою підтримкою переможемо».

У час ілавських урочистостей владика Аркадій Трохановський повідомив, що відзначення Міжнародного дня волонтера матиме характер мандрівного свята, щоб була змога відзначити його також в інших спільнотах на території єпархії. ●

eprasa.pl 199635add2

Анна ВІННИЦЬКА
Фото надано організаторами майстер-класів

Відродження українського народного мистецтва

Нині українське народне мистецтво переживає своє відродження, стаючи, особливо за межами України, яскравим свідченням культурної самобутності та національної ідентичності українців, які внаслідок війни мусили покинути свою Батьківщину. Відродження традиційних видів мистецтва, як-от петриківський розпис, вишивка, ткацтво чи гончарство, саме поза Україною не лише відображає історичну тяглість, але насамперед представляє сучасні прагнення митців. А кожен митець демонструє власну унікальність та культурну глибину.

Після початку повномасштабної війни мільйони українців опинилися за кордоном, зокрема в Польщі, а серед них – тисячі митців чи просто талановитих осіб. Нині це мистецтво стає предметом великої уваги українських місцевих громад, але не тільки. Слупський Музей Середнього Помор'я під час щомісячних зустрічей у «Червоному зерносховищі» («Czerwonym Spichlerzu») організовує лекції, які проводять цікаві, незвичайні особи. У грудні гостею тут була Катерина Дяченко. Вона закінчила студії з музичного мистецтва у Поморському університеті та Україні, а в Слупську на постійно опинилася після початку війни. На зустрічі Катерина Дяченко розповіла про важливий елемент історії музики – колядки як польські, так і українські.

Тим часом у кошалінській домівці ОУП зараз відбуваються майстер-класи з українського рукоділля. Майстрині також зустрічаються у товаристві «Майстерня», а їхні вироби виставляють на аукціоні, під час якого товариство збирає кошти на дрони. Так мистецтво стає мостом між минулим і майбутнім, акцентуючи на важливості збереження культурних цінностей саме у нинішній час.

Зробити бісерний гердан, сплести різдвяного павука чи приготувати традиційні різдвяні страви з різних регіонів України – саме цього навчають на майстер-класах у кошалінській домівці. І це лише початок, бо, як каже Юстина Москалик, голова кошалінського гуртка ОУП, зустрічі з рукоділлям у формі навчань мають стати гарним, творчим часом, пов'язаним з відпочинком.

– Після обрання мене головою місцевого гуртка ОУП (раніше Ю. Москалик була заступницею – прим. ред.) я придумала суботні вечірки для всіх тих, хто хоче відпочити в гарній атмосфері, але водночас чогось навчитися робити. Це можуть бути як діти, так і дорослі. Ми зустрічатимемося раз на місяць, і кожна зустріч буде присвячена іншій темі чи рукоділлю. Перша, під час якої майстриня Ірина Кєжковська вчила нас виготовляти гердан, сподобалась настільки, що ніхто не хотів іти додому. Ми почали о 17:00, а закінчили тільки о 21:00, й то учасники не дуже хотіли залишати домівку. Жінки питали мене: «Ми тут будемо зустрічатися раз у місяць, а між тим то що буде?» – сміючись розповідає Юстина Москалик.

Виявляється, зробити гердан не так і важко – потрібен тільки добрий вчитель та гарний настрій. Так Юстина всього за кілька годин вперше виготовила цю прикрасу. Але як вона каже, потрібно бути дуже уважним, не поспішати й, зрозуміло, хотіти вчитися. На другій, грудневій, зустрічі учасники плели різдвяного павука. Їхньою наставницею була майстриня Алла Лазуткіна, а попереду ще приготування різдвяних страв з різних українських регіонів, які буде вести Тетяна Бурман. Уже з нового року, можливо, відбудуться майстер-класи з ляльки-мотанки, петриківського розпису, писанок та бойківської вибійки. Учасники самі пропонують ідеї, оскільки чи не кожен з них носить у собі якийсь талант.

– Саме така мета наших зустрічей – аби кожен міг щось дати від себе, щоб міг поділитися з іншими тим, що вміє робити. Мені залежить, аби українці з України нашу домівку сприймали як безпечне та добре місце для себе, бо українці з Польщі про це вже знають. Залежить мені, аби ми були разом, спільно проводили час, відпочивали, хто як хоче: одні розмовляючи, інші на самоті, однак всі за спільною кавою та чаєм у гарному настрої. Особливо жінки з України кажуть, що їм це дуже потрібне, – говорить Юстина Москалик. Такі зустрічі дають можливість митцям відновлювати та наново переосмислювати народні звичаї, а учасникам продовжувати їх в наступних поколіннях. ●

eprasa.pl 199635add2

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Свято «шашкевичівки»

Протягом двох днів громада школи ім. Маркіяна Шашкевича у Перемишлі відзначала своє свято. Цього року навчальний заклад святкує 34-річчя відродження.

Відзначення розпочалися 21 листопада у школі. Цього дня урочисто прозвучала присяга учнів першого класу початкової школи й ліцею. Також пролунали вірші та пісні, зокрема у виконанні «Мелодії», хору вчителів «шашкевичівки» під керівництвом Наталії Шелест.

Свято школи – це також час, коли учні отримують нагороди за свої досягнення. У цьому році Фонд ім. Ярослави Поповської нагородив стипендіями Вікторію Мігулку – за артистичну діяльність, Мирослава Козяка та Юлію Мозуль – за наукові досягнення, Валерію Коноплянку – за спортивні здобутки, а також Весну Косєк – за суспільну активність.

У новому шкільному році учнівська громада довірила очолити шкільне самоврядування Софії Лозинській, учениці першого класу ліцею, яка склала урочисту присягу.

Святковий концерт до Дня школи відбувся двома днями пізніше у Народному домі.

– Свято нашої школи – не просто дата в календарі. Це символ єдності, знань і традиції, який ми разом створюємо щодня. Бо кожен з вас є частиною великої родини, що творить історію школи, – вітала присутніх директорка Йоанна Баран. Вона зазначила, що «шашкевичівка» – не лише шкільний будинок, але місце народження «ідей і формування характерів».

– У нас кожен має змогу відкрити свій талант і знайти шлях до успіху, – додала Йоанна Баран.

Подія зібрала численних гостей, серед яких були консул України в Ряшеві Василь Йордан та почесний консул України в Перемишлі Олександр Бачик.

– Українська школа у Перемишлі – це осередок українства, який ви зберегли й постійно примножуєте, – говорив Василь Йордан, передаючи директорці грамоту від посла України в Польщі Василя Боднара.

Своєю чергою Олександр Бачик згадав, що саме завдяки діяльності школи українці є помітними у місті, а «громада пов'язана з Україною».

Йоанна Баран, Олександр Бачик та Василь Йордан

Вчительський гурт «Мелодія»

З нагоди свята було зроблено теж добру справу. Зібрано 1870 злотих на підтримку ЗСУ. Директорка подякувала глядачам за пожертви та передала гроші Ользі Соляр, етнологині, волонтерці та голові фонду «Магія Карпат».

– «Шашкевичівка», як і всі наші школи у Польщі, – це феномен. Адже зараз, як розумію, стрижнем української громади є випускники українських ліцеїв та початкових шкіл. І фактично саме вони формують нашу свідому громаду, яка постійно підтримує Україну не лише протягом останніх років війни, але й раніше в час Майданів, – наголосила Ольга Соляр.

Звісно, під час концерту була представлена й мистецька частина. На сцені виступили учні, граючи на традиційних народних інструментах, а пісні перепліталися з народними танцями у виконанні шкільного ансамблю «Аркан».

До святкової програми долучилися теж рок-гурт «Вовча зграя» й фолккоманда «Звуки забутих предків», до складу яких входять учні початкової школи «шашкевичівки». Виступив теж вчительський гурт «Мелодія». ●

Ансамбль «Аркан»

Учні згадують постать Маркіяна Шашкевича

eprasa.pl 199635add2

Степан МІГУС
Фото автора статті

Український Пегас перед лицем війни – поетична зустріч в Ольштині

Із сумом, але попри все, й з надією

Останнього жовтневого понеділка в Будинку Мендельсона в Ольштині, яким керує Культурно-громадське товариство «Боруссія» на чолі з Корнелією Куровською, відбулася творча зустріч з українськими поетесами Ганною Осадко з Тернополя та Юлією Броварною з Вінниці. Подія мала назву «Перед лицем війни». Ще одна учасниця – поетка з Рівного Катерина Міхаліцина – не змогла приїхати через хворобу. Модераторками дуже емоційного заходу були ольштинські журналістки Ева Мазґаль та Ярослава Хруник, яка допомагала долати українсько-польські мовні труднощі у спілкуванні. Запрошені сучасні українські поетеси пишуть про війну, викликану нею трагедію, але й про кохання, страх, а також, попри все, про надію.

Їхні вірші шокують та водночас, незважаючи на жах війни, розпочатої в XXI столітті московською ордою, залишаються прекрасними, людяними, гуманними. І чи не найважливіше – дають надію, хоча поетеси втратили на війні найрідніших. Вони показують красу світу, розтрощеного страшною трагедією, яка вирує поруч із нами, але в справжніх людях не знищує благородного.

Тернополянка Ганна Осадко, одна з двох з учасниць ольштинської зустрічі, має ступінь доктора філософії та є авторкою п'яти збірок поезій, десятка дитячих книжок й ілюстрацій до шістдесяти видань, перекладає з англійської, французької мов.

– Я люблю мандрувати, чорні черешні й Бредбері. Дуже люблю любити, – написала колись про себе письменниця. Страшна війна забрала в неї коханого чоловіка Сергія. На фронт пішов і син.

– Пишу, – каже вона, – щоб, попри все, переконати інших, що життя прекрасне, щоб виразити вдячність до Творця і завжди більше дякувати, ніж просити.

Вінничанка Юлія Броварна – поетеса, журналістка, ілюстраторка, графічна дизайнерка та організаторка таких заходів, як Фестиваль Редьярда Кіплінга, поетичний фестиваль «Підкова Пегаса» й конкурс одного вірша «Малахітовий носоріг». Від 2002 року є членкинею Національної спілки журналістів України, а від 2011-го – Асоціації українських письменників. Її книжка, як і Ганни Осадко, з'явилася в серії «Перед лицем війни. Бібліотека української поезії».

На сьогодні в Польщі представлено щонайменше п'ять випусків двомовних (написаних українською та перекладених польською) поетичних збірок, які видає Міжнародний діалоговий центр імені Чеслава Мілоша в Красногруді в рамах програми «Прикордоння/Україна». Це спільна ініціатива видавництв «Джезва» («Dżezva») зі Львова та «Пограниччя» («Pogranicze») з Сейнів/Красногруди. Вона виникла після нападу російських окупантів на чолі зі світовим злочинцем путіним на незалежну українську державу. Основна мета проєкту – видання української поезії, написаної від часу нападу росії у 2014 році.

Над перекладом як уже виданих, так і запланованих поетичних томів працює команда перекладачів з Польщі. Це, зокрема, Анета Камінська, Аґнєшка Вольни-Гамкало, Кшиштоф Чижевський, Якуб Пшоняк, Станіслав Каліна, Марцін Ґачковський, Януш Радванський, Катажина Шведа, Лешек Шаруґа та інші. Усі кошти від продажу двомовних книжок передають на підтримку українських митців.

Окрім збірок Ганни Осадко та Юлії Броварної, у цій серії вийшли й твори Вікторії Амеліної, написані після повномасштабного вторгнення росії до України та зібрані до однієї двомовної книги «Свідчення». Ще одним автором, представленим у проєкті видавництва «Пограниччя», став Максим Кривцов зі збіркою «Ток-шоу Війна». Про обох письменників присутні на ольштинській зустрічі згадували часто, але з великим сумом. І Вікторію Амеліну, і Максима Кривцова забрала путінська війна, а збірки були видані після їхньої смерті.

Львів'янка Вікторія Амеліна, народжена в 1986 році, закінчила інформатику в Національному університеті →

eprasa.pl 199635add2

Павло ЛОЗА
Фото з фейсбук-сторінки Сергія Жадана

Премія імені Єжи Ґедройця для Сергія Жадана

Український письменник і військовослужбовець Сергій Жадан став лауреатом цьогорічної Премії імені Єжи Ґедройця, заснованої польським виданням «Жечпосполіта» («Rzeczpospolita»).

Церемонія нагородження відбулася 3 грудня в Національній бібліотеці у Варшаві.

Видання нагородило письменника «за налагодження мостів між українською та польською культурами, демонстрацію того, як вони поєднують дві нації, а також за його особисту мужність – вступ до армії, в такий спосіб захищаючи Україну, а отже, і Польщу, від російського вторгнення».

Під час нагородження Сергій Жадан подякував організаторам та журі, наголосивши на важливості постаті Єжи Ґедройця. У своїй промові він згадав слова цього польського публіциста про те, що «без України росія не буде імперією».

Лауреат нагороди зазначив, що добре було б, якби «загрозу з боку російського імперіалізму відчували не лише народи Балтії, які бачать російських військових на своєму кордоні, а й поляки, які мають поміж собою й російськими танками українське військо, яке ці танки стримує».

Одночасно закликав європейських і американських дипломатів, інтелектуалів та суспільства відмовитися від рожевих окулярів та визнати, що велика війна – це реальність.

«Щоб відчути цю війну, достатньо перетнути польсько-український кордон. Там Третя світова перестає бути метафорою, перестає бути терміном із політології. Там війна є реальністю вже майже дванадцять років. Інша річ, що завдяки українцям європейці мають розкіш цю війну не помічати. Проте наскільки етичним є подібне неприйняття реальності?» – промовляв польською мовою Сергій Жадан. Текст промови письменник помістив на своїй офіційній фейсбук-сторінці.

Завершуючи виступ, цьогорічний лауреат підкреслив важливість міжнародної підтримки.

«Нам дуже важливо відчувати підтримку світу – і розуміти, що ми не самі в цьому протистоянні», – наголосив він.

Цьогоріч відзначають ювілейну 25-ту едицію Премії імені Єжи Ґедройця. Тому журі вирішило нагородити не одного, а двох лауреатів. Другим став польський історик і філософ, давній працівник паризького видання «Культура» та співавтор книги Єжи Ґедройця «Автобіографія в чотири руки» – професор Кшиштоф Помян.

Слід додати, що лауреатів премії привітав президент Польщі Кароль Навроцький і нагадав, що Україна понад три роки стримує ворога – росіян. Політик підкреслив необхідність плекати спільні цінності Польщі та України й допомагати одне одному. ●

«Львівська політехніка». Працювала програмісткою в міжнародних IT-компаніях. У 2014 році вийшов її дебютний роман «Синдром листопаду, або Homo Compatiens». Починаючи від 2015 року, вона займалася лише письменницькою роботою і документуванням російських воєнних злочинів. Започаткувала Нью-йоркський літературний фестиваль в місцевості Нью-Йорк на Донеччині. Її перу належать теж книги: «Хтось, або Водяне Серце», «Дім для Дома», «Е-е-есторії екскаватора Еки». Письменниця одержала чимало нагород на літературних конкурсах, серед них – Премія імені Джозефа Конрада-Коженьовського. Її твори друкували в польських літературних часописах. 27 червня 2023 року під час ракетного обстрілу московською ордою Краматорська вона отримала важкі поранення. 1 липня 2023-го Вікторія Амеліна померла від одержаних ран у лікарні Мечникова в Дніпрі. Очевидці й знайомі не сумніваються, що москва полювала на неї від довшого часу, щоб помститися за документування російських злочинів.

Поет з Рівного та військовослужбовець Максим Кривцов загинув на фронті 7 січня 2024 року у віці 34 років. Раніше він закінчив Київський національний університет технології й дизайну. У 2014-му, після вторгнення росіян до Криму, підписав контракт з бригадою оперативного реагування Національної гвардії України. Від 24 лютого 2022 року воював у Збройних Силах України. Писав вірші, на які фольковий панк-гурт «Yurcash» до сьогодні виконує пісні. Твори Максима Кривцова опубліковано в кількох антологіях воєнної поезії. Його першу книжку «Вірші з бійниці», видану 2023 року, визнано однією з книжок року за версією українського ПЕН. Загинув воїн і поет разом зі своїм рудим котом Дарвіном. На честь письменника, відсилаючись до однієї з його поезій, названо новий сорт фіалок.

Крім Ольштина, автори, представлені в серії «Перед лицем війни», зустрілися з прихильниками української поезії у Варшаві, Любліні та Ґданську.

Згадана в статті українська поетична бібліотека була створена перед обличчям війни та ґрунтується на переконанні, що література не є автономною сферою, а глибоко резонує з реальністю, позначеною воєнною трагедією. Йдеться не про «тему війни» як одну з можливих тем поезії, а про українську поезію – слова в дії в умовах граничної ситуації. Ідея видання української поезії, написаної з початком російської агресії 2014 року та перекладеної польськими поетами, спирається на створену раніше серію текстів від письменників Сараєва, започатковану «Пограниччям» та незалежними видавництвами Сараєва, Белграда та Любляни під час війни в колишній Югославії. ●

eprasa.pl 199635add2

ІСТОРІЯ

Історичний календар

ГРУДЕНЬ

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО
Фото з Вікіпедії та сайту uinp.gov.ua

5 грудня 1885 р. в селі Козацькому Звенигородського повіту на Київщині (зараз – Черкащина) в селянській родині народився Микола Погрібняк, художник, педагог, член Катеринославської «Просвіти», збирач українського орнаменту.

Був найменшим із шести дітей в родині. Батько, Степан Трофимович, працював садівником у поміщика, а мати, Харитина Сидорівна, вела домашнє господарство.

Писати навчився у шість років. Після закінчення сільської двокласної школи вступив до Миргородської художньо-промислової школи імені Миколи Гоголя, де його вчителями були відомі художники Фотій Красицький й Опанас Сластіон. Вибір був не випадковим: в українських хатах села Козацького популярним був настінний розпис, який з дитинства привертав увагу художника. Водночас навчався на Художньо-педагогічних курсах, обидва заклади закінчив у 1908 році.

В період навчання захопився ілюстративною графікою. Після революційних подій 1905-1907 років Імператорська академія наук скасувала обмеження щодо українського друкованого слова, що призвело до відродження українського книгодрукування. У цей час для просвітницької роботи по всій Україні, зокрема у Києві, в Одесі, у Миколаєві, у Кам'янці-Подільському, у Чернігові та навіть на Кубані (де населення було переважно українське), самоорганізовуються літературно-артистичні товариства «Просвіти». У 1905 році товариство створене і в Катеринославі, до якого увійшов і Погрібняк.

Ілюстрував десятки дешевих «книжок-копійок» для народного читання авторів-просвітян. Брав участь і в оформленні українського сатиричного журналу «Шершень», що видавався у Києві. Потрапив під нагляд жандармерії, де завдяки пишному волоссю отримав «кличку зовнішнього спостереження» – «Гривач».

Отримавши звання вченого рисувальника, Микола Погрібняк був призначений до Катеринослава на посаду викладача графічних мистецтв. Працював у різних навчальних закладах, серед яких чотирикласне міське училище, Маріїнська жіноча гімназія, Педагогічний технікум, трудові школи тощо. Любив свою роботу та учнів. Згадує відома художниця Галина Мазепа, якій він давав приватні уроки: «Він мав гарно підстрижене довге волосся, таке, як мають художники. Кожного разу він малював акварелями краєвид з білими хатками, покритими солом'яними стріхами. Навколо них були соняшники, рожі і тополі. Мені дозволялося на готовій картині домалювати ще щось, щоб докінчити її… Він мене навчав розмальовувати воском і фарбами писанки».

У фондах Дніпропетровського національного історичного музею імені Дмитра Яворницького та Педагогічного музею України зберігаються рідкісні видання книжок, художньо оформлених Миколою Погрібняком та опублікованих у 1917-1920 роках місцевими видавництвами «Слово», «Видання Катеринославського Союзу Споживчих Товариств», «Українським видавництвом в Катеринославі». Останнє, до прикладу, засноване в лютому 1916 року за ініціативою та на кошти небайдужих українців. Очолював його громадський діяч, борець за незалежну Україну Євген Вировий. У ті часи у видавництві вийшло понад 50 книг різного тематичного спрямування з його ілюстраціями, серед яких книги Адріана Кащенка, Івана Труби, Олени Пчілки, Дмитра Яворницького та інших. Більша частина з них була розрахована на юних читачів. На жаль, після приходу окупаційної влади більшовиків майже всі видання були знищенні, багато авторів репресовані.

Повіривши в можливість революційного оновлення на хвилі українізації, художник брав активну участь в оформленні літературних, громадських і дитячих журналів, що видавалися в Катеринославі-Дніпропетровську в 20-30-х роках. Оформлював революційними гаслами і плакатами будинки, вулиці та площі міста. Ілюстрував дитячі книги та підручники, що видавало Державне видавництво України.

У 1927 році на Міжнародній виставці дитячої художньої літератури в Парижі журі високо оцінило його книгу «Посуд», тексти до якої українською мовою написав сам художник. Залучався до багатьох художніх виставок у Києві, Москві та Ленінграді, його картини з виразно українськими образами мали демонструвати розквіт національних культур в СРСР.

Другу світову війну та німецьку окупацію художник пережив у Дніпропетровську. Працював бібліотекарем у Художньо-історичному музеї. Німці пограбували його квартиру, внаслідок чого загинула більшість картин.

У 1942 році як художник Микола Погрібняк брав участь у науково-археологічній експедиції на порожисту частину Дніпра, якою керував професор Павло Козар. До останніх днів життя викладав у Дніпропетровському художньому училищі.

Зібрав багату колекцію зразків українського орнаменту (понад 100 мотивів), мріяв видати альбом «Мотиви українського орнаменту». Після смерті художника дружина Анастасія передала його спадок Дніпропетровському художньому музею.

Помер Микола Погрібняк 30 травня 1965 року. Ім'ям художника названі вулиця та провулок у місті Дніпро.

10 грудня 1820 р. у Косові на Івано-Франківщині народився Олекса Бахматюк, майстер декоративного розпису кераміки, представник косівської школи народної кераміки. За життя його визнали «геніальним майстром гончарства», якого косівчани двічі обирали бургомістром.

Його батька Петра у метричній книзі про народження сина записали як Бахматника. Кахлі на продаж Олекса підписував як Бахміцький чи Бахмінський. Односельці називали Бахматюком. Під цим прізвищем косівський майстер увійшов в історію.

eprasa.pl 199635add2

Був він невисокого зросту, непоказний зовні, просто вдягнутий. Багато років очолював косівський гончарський цех. До роботи брався весело, тримаючи гуцульську люлечку. «Що то таке буде? – запитував себе, приступаючи до роботи. – Може, заєць, може, квітка, а може, які узори».

Олекса Бахматюк продовжив справу свого батька-гончара, який виготовляв неполиваний посуд. Згодом навчався і працював у відомого майстра-кахляря Косівщини Івана Баранюка. Самостійно Бахматюк почав гончарювати після смерті батька 1851-го. Він створював пічні ансамблі, побутову кераміку (миски, збанки, ліхтарі, пасківники). Його вироби були популярними серед селян, які замовляли у майстра посуд, й розходилися далеко за межі Гуцульщини. Майстер сам продавав свої роботи, їздив на виставки. 1880-го отримав золоту медаль на Коломийській промисловій виставці. На цій виставці зразки кахлів, виготовлених Бахматюком, побачив австро-угорський імператор Франц Йосиф. І замовив у нього розписну піч, яка невдовзі відправилась до Відня.

Для печі розписані кахлі обов'язково ставилися зверху донизу згідно зі значимістю сюжетів. Перший ряд згори найважливіший, вважався оберегом. Обабіч – кахлі з релігійним сюжетом, соціальної та державної тематики. Праворуч і ліворуч – із побутовими сюжетами.

Його кахлі та посуд відрізняються оригінальним способом розпису та тематикою. Олекса Бахматюк малював рільників і пастухів, солдатів і панів, простих людей, часто обирав іронічні сюжети. Також зображував тварин та багато квітів. Пишні квіткові мотиви згодом дістали назву «бахмінщини».

Нині Національний музей Гуцульщини та Покуття у Коломиї володіє однією з найбільших колекцій творів майстра. Також його вироби зберігаються в музеях Австрії, Німеччині, Канади та приватних колекціях.

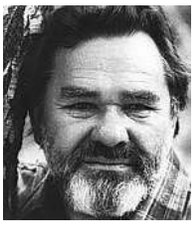

19 грудня 1920 р. у селищі Юр'ївка (зараз – Луганська область) народився Микола Руденко, письменник, засновник Української Гельсінської Групи, політв'язень радянських концтаборів.

Коли Миколі було шість років, його батько, Данило Руденко, загинув під час трагедії на шахті. Через рік хлопця спіткала іще одна біда – під час дитячих баталій йому камінцем підбили ліве око, яке на довгий час осліпло.

Дитинство Миколи Руденка пройшло під знаком «нового життя». Він запам'ятав і перші розкуркулення, і колгоспи, куди довелося здати коня, корову і пару волів, і голод 33-го.

У 1939 році вступив на філологічний факультет Київського університету імені Шевченка. Провчитися довелося всього два місяці – наближалася війна, і всіх першокурсників мобілізували. Попри виявлену сліпоту, він добивається мобілізації, потрапляє до кавалерійського полку, і навіть бере участь у парадах на Червоній площі перед Сталіним. «Якби не пройшов військового, а відтак, окопного загартування – не повернувся б із концтаборів, як не повернулися мої побратими Василь Стус чи Олекса Тихий», – напише він пізніше у своїх спогадах.

4 жовтня 1941 року в перших же боях під Ленінградом Руденко був тяжко поранений розривною кулею в поперек. Лікарі навіть не сподівалися, що він зможе ходити. Вижив у блокадному Ленінграді, потім був політруком прифронтового госпіталю. З війни повернувся з орденами Червоної зірки, Вітчизняної війни І ступеня та шістьма медалями.

З таким послужним списком та добіркою віршів «З походу» Руденко був прийнятий у 1946 році до Спілки письменників. Був секретарем парторганізації СПУ, однак входить у гострий конфлікт із тодішнім головою Спілки Олександром Корнійчуком, ставши на захист репресованої Зінаїди Тулуб та відмовившись підтримати кампанію винищення єврейської інтелігенції. З 1950 року Руденко іде з усяких посад, добровільно позбувшись таким чином усіх привілеїв радянського істеблішменту.

Певне прозріння прийшло після XX з'їзду КПРС та розвінчання культу особи Сталіна. Руденко починає по-новому штудіювати «Капітал» Маркса і приходить до висновку, що його теорія додаткової вартості хибна, бо ця сама додаткова вартість створюється не надексплуатацією робітника, а сонячною енергією (через фотосинтез), поєднаною з працею селянина і його худоби на землі. Своє бачення цієї проблеми Руденко виклав у філософських працях «Економічні монологи» та «Енергія прогресу», а згодом у романі «Формула Сонця». Руденко пише лист Хрущову, критикуючи партійну систему, виступає на відкритих зборах.

У 1974 році Руденка виключають з КПРС, через рік – з СПУ. Щоб прожити, він змушений продати машину, дачу і влаштуватися нічним сторожем. Пошуки справедливості привели Миколу Руденка до «Міжнародної амністії» та тісних контактів з російськими дисидентами, в першу чергу – з Андрієм Сахаровим.

18 квітня 1975 року його арештовують вперше – за правову діяльність, але ще під час слідства у зв'язку з 30-літтям Перемоги його амністували як учасника війни. 65-літній Руденко дивом врятувався від запроторення в «психіатричку».

Але шлях було визначено. 9 листопада 1976 року на квартирі Сахарова в Москві Руденко провів прес-конференцію для іноземних журналістів, де оголосив про створення Української Гельсінської Групи. До неї також увійшли генерал Григоренко, Оксана Мешко, Олесь Бердник, Левко Лук'яненко, Олекса Тихий, Микола Матусевич, Мирослав Мартинович, Ніна Строката. Того ж вечора квартира Руденка на другому поверсі в Пущі-Водиці під Києвом була закидана цеглою.

23-24 грудня 1976 року у Руденка був проведений обшук, під час якого «знайшли» підкинуті 39 доларів США. Вирок – 7 років таборів суворого режиму та 5 років заслання. Публіцистичні статті, художні твори, усні висловлювання Руденка кваліфікувалися як наклепницькі, з книгарень та бібліотек вилучили усі книги.

Звільнившись у грудні 1987 року, Руденки добиваються дозволу виїхати до Німеччини, а звідти – до США, де Микола Данилович працює на радіостанціях «Свобода» і «Голос Америки», очолює зарубіжне представництво УГГ, потім Української Гельсінської Спілки. 1988 року Філадельфійський освітньо-науковий центр визнав Руденка «Українцем року» – за непохитну стійкість в обороні національних прав українського народу і його культури.

У вересні 1990 року Руденка реабілітували. Останні роки жив у Києві. Помер 1 квітня 2004 року. Похований на Байковому кладовищі.

eprasa.pl 199635add2

Борис ЛЕМКІВСКИЙ

Мадяре-Гонведы

Продовження з попереднього номера

Медже Русинами и Мадярами скорше ворожнечы не было

Нашы предкы перед приходом фронта I Сьвітовой війны не были ворожо наставлены до Мадярів. За часів Австро-Угорщыны дуже нашых іздило до Короліства Угорского до роботы при жнивах, товды не было перешкід з перекрачаньом кордону. Гладышовянин привюз од тамале не лем заробіток, а и презвиско, по єдным жнивуваню в ріднім селі вшыткы звали го Себіном. Парох Гладышова в документі номер 38/44 написанім 26 марця 1944 р. высланім до Канцеляріі Апостольской Адміністрациі Лемківщыны (в Сяноці записано: *Ввійшло 26 VI 1944 р. ч. 1006/44* – адже ишло долго) написали: *Данько-Данило В*(…). *– прозивають «Себін», бо будучи на жнивах на Угорщині ходив по хатах і просив їсти. Себін = бідний, прошак, жебрак по мадярськи.* Хтоси ту зробил невелику хыбу (парох або предкы), но бо бідний по мадярскы то не *себін* а *сеґін* (*szegény*). Адже ищы раз повім, же до I Сьвітовой нашы дідове до Мадярів не были ворожо наставлены. Кєд бы Мадяре не натворили того, што натворили – и то лем за піврічне стояня фронта в Бескыдах – то Мадяр в очах нашых предків не стал бы ся «Червеным Чортом». Короткє стояня фронта справило, же за безбожників нашы предкы мали гласно Мадярів (а не Австрияків и не Німців). Мадяре безбожном, диявольском поведінком сами стягли на ся мено вяжуче іх з адом. Спаліня гладышівской церкви може бы ім ищы и одпущено, але не мож было ім дарувати того, же з прислопской зробили різню. В храмі Божім забивали телята, быцкы и баранкы зареквіруваны в ґаздів, мясо розберане в церкви трафляло до войсковой, польовой кухні. Додам, же місцевы Русине могли дашто знати и про смерт Мариі Мохнацкой народженой в не так далекій Войковій (село при Поворознику и Криниці), забитой в Перемишли 15 серпня 1914 р. Нашы села дошками забиты не были, газеты чытано. Тото нещасне дівча в очах мадярского офіцера (быти може протестанта) молило ся не до Бога, а божка, быти може зато вдарил єй револьвером, а пак выстрілил просто в голову.

Так по правді то недовірство до мирного русиньского населіня Галичины вливано до голов вшыткых новых вояків, а не лем Мадярам. Перед зрадниками в Бескыдах чыгаючых на них на каждім кроці остерігано каждого новака, але нечемно поводили ся головно лем Мадяре, то они підкурили гладышівску церков, та з прислопской зробили різню. Воякы іншых наций доціняли красу нашых храмів, хоц и для них были то чысто іншы святыні, іншы од тых, в котрых дотля ся молили. Адже вшыткых вояків австро-угорской арміі высыланых в Бескиды остерігано перед зрадом всядываль чыгаючом. На доказ того, же не лем Мадярів начальство наставляло проти нас, наведу реляцию вояка не Мадяра воюючого в Сярах (адже в польскім селі меджуючым з нашым Рыхвалтом). Пише, же: *5 marca 1915 [r.] … po południu pułk nasz znajduje się w pn. części wsi Siary aż do alarmu w swych kwaterach… **Gdy zajmowano stanowiska opowiadano nam plotkę/pogłoskę o działaniu w tej okolicy dużej ilości szpiegów rosyjskich**. Także i w Siarach znajduje się spora liczba ludności sprzyjającej Rosjanom, **a nawet jakaś ładna cerkiew**.*[7] Правдоподібні красом зневолила го рыхвалтска церков, но бо Сяры межуют з Рыхвалтом (гнешніма Овчарами) будущым передолжыньом польского села в напрямі полудньового захода, там дорога юж ся кінчыт. Адже лем Мадяре не достерігали красы нашых храмів, кєд бы іх шанували, то в прислопскій церкви не наважыли бы ся шляхтували коров, телят, увец ци пацят. В церкви зробили ятку, хоц ґаздове усердно іх просили, жебы не безчестили святыні спільного прецін Всевышнього Бога – адже и іхнього – простий Русин знал, же Бог єст єден (же не є православного, протестанцкого ци католицкого Бога). Додам, же в обороні чести прислопского храму выступали селяне, а не прислопский парох, бо сідил в Талергофі.

В тамты часы неєден Русин Бога просил, жебы за континґентом приходил Австрияк, а не Мадяр. Австрияки и Німці мали милосердя над нашым народом, вдові не заберали остатньой коровы, єдиной кормительки родины. Серце Мадярів было заперте на біду, як найскорше хотіли выконати розказ, не обходило іх, же бідна вдова та єй діточкы без молока од єдиной коровы будут примерати голодом.

А, не думайте, же Мадярів прозвано «Червеныма Чортами» зо згляду на проляну нима кров невинных люди, такє мено дістали зо згляду на свою поведінку та кольор ногавиц гузарів Гонведів.

О диво, о звірстві мадярскых солдатів бесідує и історик так завзяті боронячый доброго імени «Червеных Чортів», єднако робит сесе не в головнім тексті, а лем в приписах. В 23 бесідує, же: *Węgrzy zmasakrowali latem 1915 r. mieszkańców Wańkowej. **Ci*** (адже Мадяре – БЛ) ***nienawidzący wszystkiego co ruskie czy rosyjskie – pamiętali wojnę 1849 r., kiedy to rosyjski korpus interwencyjny spowodował upadek powstania węgierskiego***.[8] По правді, то інформацию вышмарену на маргінес допису подає, жебы оправдати Мадярів. Всядывал робили таку бреверию, бо кєрувала нима жыюча в іхній памяти кривда задана ім Москалями и то в само серце іхньой державности, родючой ся в Будапешті. Хыбаль зато каждий Мадяр має право всядываль глядати зрады и в каждім Русині відіти Руского – адже ворога. Ґлуд наводит ищы іншы барз важны слова, подає іх в головнім тексті, бо мают нибы быти доказом на то, же галицкы Русине были зрадниками. 28 листопада 1914 р. мадярский офіцер деси: *przy granicznym słupku **pomiędzy Galicją a Krajami Korony Świętego Stefana** (dzisiaj granica polsko-słowacka w pobliżu miejscowości Ożenna) do żołnierzy c. i k. 18 pp wypowiedział przedstawiciel jego sztabu: **W tym miejscu przekraczamy granicę, za którą wioski znajdują się już pod węgierską administracją. Tak więc upominam was jak macie się zachowywać, aby nie naruszyć reputacji armii.***[9] На мою думку тоты слова сут доказом чогоси чысто іншого, доказуют, же в арміі австро-угорскій обовязували подвійны стандарды. Мадяре в Галичыні могли быти жорстокішшыма, дозволити собі на дуже більше, як на землях входящы в Короліство Мадярскє. Додам, же по обох сторонах вышше згаданой границі товды мешкали ищы такы сами мирны Русине. ●

7. B. Głód, *Thalerhof…*, c. 272.
8. Тамже, c. 266.
9. Тамже, c. 271.

eprasa.pl 199635add2

Адам Вєвюрка
1976-2025

Прощай, Адаме…

3 грудня 2025 рока, одийшов до вічности Адам Вєвюрка, лемківский діяч, вчитель, довголітній член і заступник голови Об'єднання лемків.

Адам народився 7 січня 1976 рока в Лігниці, в родині Івана Вєвюрки і Ірини з роду Найка, яки били родом з Новівси. Родиче передали Адамови шитко, што принесли з рідних Гір, – любов до свого, впертіст, родинну мудріст, накопичену поколінями.

Завершиня навчаня в польскій основній школі не завадило му вибрати український ліцей в Лігниці. Потім праві з Комплексом загальноосвітніх шкіл №4 імені Богдана Ігоря Антонича в Лігниці пов'язав своє професійне житя. По завершені історичного факультету на Вроцлавским університеті зачав працю як вчитель в Лігниці і Жешотарах. Молодь все била для Адама джерелом сили і інспірації. Молодь навчав у школі, для молоді організував поїздки в рідни Гори (на Лемківски ватри чи для порядкуваня цмонтерів), молодь гуртувалася довкола нього.

Адам все мав при собі свій невичерпний мішок з думками. Довго не потрібував в ним шпортати, думки сами ся висипували. Кожну другу думку одраз хотів реалізувати. Таким запам'ятаме Адама в Об'єднанню лемків.

Адам активно дописував до «Нашого слова» і «Ватри». Читачам розкривав історію свойой родини, рідного села, лігницкого ліцею, великих синів і дочок Лемківщини. Свої дописи Адам писав новівсянском бесідом. Николи ся єй не ганьбив, навіт коли інчи того хотіли.

Адам бив патріотом, вірним сином свого народу і земли. Николи не втікав од бесіди з людьми інчих поглядів, до кожного ставлявся з належном пошаном. Адам бив людином теплом, вражливом, відкритом на проблеми інчих. Випробуваня, яки приносило житя, переносив без нарікань. Адам підкорявся тіж людским слабкостям, так як кожен з нас.

Адам, Адам, Адам… Довго іщи годен прикликувати Адамове ім'я, би повісти яким бив і што зробив. Та не можеме лем пригадувати, мусиме тіж пам'ятати, і з той пам'яти брати силу. Зато гнеска повідаме голосно: Адаме, дякуєме і не забудеме. Твоє діло продовжиме.

Вічная Тобі пам'ять!

Похорон Адама Вєвюрки відбувся 6 грудня в греко-католицькій церкви в Лігниці.

Об'єднання лемків

Михав ТРОХАНОВСКІ
Фото надав автор статті

На цмонтери в Брунарах

Брунаря, то стара лемківска назва села в ґміні Усьця Горлицкє (до 1950 року Усьця Рускє), в горлицким повіті. Мав єм можливіст 29-го жовтня бити на цмонтери в тим селі. Шкода, же лем парунадцет минут, але сонце юж заходило.

Єст гин около десятки наших камінних памятників. Сут в злим стані. Мою увагу здолали притягнути два з них.

Перши то памятник на могилі Викторії з Криницких Сандович (1820-1896), їмосьці о. Василя Сандовича. Желізни крест з таблицьом стоїт на підставі камінного памятника.

Єґомосьць Василь Сандович (1815-1871) били висьвячени в 1840 р. Служили греко-католикам в ліским повіті в селах: Рябе (1840-1841), Яблінки (1841-1843), Криве коло Тісни (1850-1857); в старосамбірским повіті в селах: Головецько Долішне (1843-1847), Головецько Горішне (1847-1850) і в Жеґєстові в санчивским повіті (1857-1871).

Петро Сандович (1858-1914), син о. Василя і Викторії зостали єґомосьцьом в 1884 році. Найперше служили греко-католикам в селі Ростоки коло Криниці, а од 1889 р. в селі Брунаря. Од 1910 р. били тиж такой адміністратором мушинского деканату. В вересни 1914 р. єґомосьця Петра, разом зо сином Антком, студентом Академії, розстриляли в Санчи австро-венгерски вояки. В тим самим місяци, але в Горлицях, розстриляли їх кревного, батюшку Максима Сандовича. О. Максим Сандович зостали канонізувани в 1994 р. през Польску православну церков і в 1996 р. през Російску православну церков за границьом.

Клементина Сандович, дівка о. Василя і Викторії видалася за Йогана Фльоряна зо Заршина коло Сянока (бив бін научительом в селі Верховня коло Північни Здрою), а єй брат Василь Сандович оженився зо Зофійом Зиґадло з Ґрибова і бив шевцьом в Ґрибові.

На другим камяним памятнику, коло могили Викторії Сандович, єст ледві чительни напис, хибаль: ВДЯЧНИ ДІТИ СИМЕОН І ЮЛІЯ РОДИЧАМ ЗА МОЛІТВИ. ●

eprasa.pl 199635add2

ДО УВАГИ БАТЬКІВ!

Надсилайте нам фотографії ваших дітей, які народилися в 2025 році. Для того, щоб вони з'явилися у святковому номері нашої газети, чекаємо на знімки до 21 грудня на електронну адресу редакції: **redakcja@nasze-slowo.pl** Просимо зазначати ім'я, прізвище, вагу, зріст, а також місцевість – бажано українською мовою. Чекайте відповіді на свій лист. Якщо відповіді немає, значить, редакція не отримала фото. В такому разі просимо надіслати мейл ще раз або телефонувати нам: **+48 (22) 677 88 10**.

МАЛАНКА В ТШЕБ'ЯТОВІ

Щиросердечно запрошуємо всіх охочих до спільної забави! До танцю гратиме гурт «HARAZD»
Організатори гарантують теплі та холодні страви, безалкогольні напої і веселу забаву до ранку!
Забава відбудеться **17.01.2026 о 20:00**.
Місце: Домівка ОУП, Тшеб'ятів, вул. Śluzowa 21
Кількість місць обмежена!
Детальніша інформація та резервація місць за номером телефону: +48 609 271 201 (Богдан Патра)

Організатори

eprasa.pl 199635add2

Передплата «Нашого слова» на 2026 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**145,00** зл	**290,00** зл	**580,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**7,00** зл + поштові оплати	**155,00** зл	**310,00** зл	**620,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**7,00** зл без поштових оплат	**91,00** зл	**182,00** зл	**364,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
550,00 зл	**1100,00** зл
130,00 євро	**260,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
200,00 дол КАНАД.	**400,00** дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
580,00 зл	**1160,00** зл
140,00 дол США	**280,00** дол США

З великим сумом прийняли ми звістку, що несподівано у віці 49 років 3 грудня в Лігниці відійшов у вічність

бл.пам. АДАМ ВЕВЮРКА

відомий лемківський діяч, вчитель, зокрема Комплексу шкіл ім. Б.-І. Антонича в Лігниці, довголітній член і заступник голови Об'єднання лемків.

Пан Адам був вихований в рідній культурі, яку передали Йому батьки, виселенці із Західної Лемківщини, з села Нова Весь. Читач нашого тижневика знав Його з дописів на «Лемківскій сторінці», в яких Він представляв як історичні спомини свого роду, так й актуальні культурно-освітні події на Лігниччині. Бракуватиме нам ідейника українських справ, зокрема і лемківського колориту, характерного для нововесянської говірки.
Пане Адаме, чом, чом так рано Ти це все покинув?
Немає вже відповіді, тільки глуха тиша... і пам'ять про Твої шляхетні вчинки. Спочивай в спокою!

Рідним Покійного складаємо наші щирі співчуття.

Об'єднання українців у Польщі, редакція «Нашого слова»

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: pełniący obowiązki redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 1700 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 199635add2

Маланка Маскарад

Malanka w maskach

24/01/2026 Народний дім в Перемишлі

Чудова музика, карнавальні коктейлі, конкурс на найоригінальнішу маску і повний емоції аукціон на закупівлю тактичної медицини для захисників і захисниць України.

Замовлення місць за номером 730 188 648 або QR

Ціни квитків:

До 31 грудня 2025

звичайні: 250 зл

студентські: 200 зл

Від 1 січня 2026

звичайні: 300 зл

студентські: 250 зл

Кількість місць обмежена

Запрошуємо до Перемишля!

eprasa.pl 199635add2